

Laurent Binet

Novel·lista

“La lluita pel control del llenguatge és més ferotge que mai”

Després de l'èxit de vendes i de crítica amb què va ser rebuda 'HHhH', Laurent Binet ha trencat les expectatives dels lectors amb 'La setena funció del llenguatge', en què canvia la reflexió històrica per una recreació divertida i alhora hermètica de la França més intel·lectual del 1980

a
llegim

46-47

● Entrevista a Kevin Barry, autor de 'Beatlebone' ● Club Editor publica 'Sortir a robar cavalls', de Per Petterson

48-49

● Carles Rebassa debuta en la novel·la amb 'Erenells', premi Pin i Soler
● El controvertit talent de Iuri Dombrovski

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

LA SETENA FUNCIO DEL LLENGUATGE
LAURENT BINET
EDICIONS DE 1984 /
SEIX BARRAL
TRADUCCIÓ DE
JOSEP ALEMANY
480 PÀG. / 21 €

Quan, ara fa un any, es va publicar a França *La setena funció del llenguatge* –avançant-se un parell de mesos al·l'iniici del centenari de Roland Barthes, el semiòleg i assagista que la inspirava–, el diari *Libération* va descriure la segona novel·la de Laurent Binet com “si l’hagués escrit Michel Houellebecq, però de bon humor”, i *Le Figaro* valorava elogiosament que era la novetat “més erudita de la rentrée”. Tot i que es poden considerar enginyoses *boutades*, les dues afirmacions també són un indicatiu que França continua sent un país on la intel·lectualitat és encara ara un valor afegit, un element que cal tenir en compte, una estructura d'estat que es resisteix a ser substituïda per la lleugeresa cultural, que guanya la batalla en tants altres països.

Gràcies a l'enrenou sobre la novel·la –premi de novel·la FNAC, premi Interallié– i a l'èxit rotund de la seva predecessora –*HHhH* va vendre, només a França, 220.000 exemplars–, de *La setena funció del llenguatge* se n'han venut els drets de traducció a 25 llengües. S'ha publicat, de moment, als Països Baixos, Finlàndia i Espanya: en català, a Edicions de 1984, i en castellà a Seix Barral. “A França va haver-hi una recepció polaritzada dels intel·lectuals parisisens –recorda Binet, un escriptor d'aspecte jovial i quasi adolescent tot i tenir 44 anys–. Va haver-hi reaccions agitadaes de l'entorn de Philippe Sollers”. L'escriptor i assagista és un dels personatges que surt

més mal parat a la novel·la: té opinions sobre qualsevol cosa, però en la majoria de casos freguen el ridícul. L'assagista i professora Julia Kristeva –inventora del concepte d'*intertextualitat* l'any 1966– també rep alguna bufetada verbal.

Intriga i metaliteratura

“A quin tipus de lector pot interessar un llibre com *La setena funció del llenguatge*? És una pregunta que m'he fet sovint –admet Laurent Binet–. Espero haver sigut prou pedagògic perquè es pugui entendre al marge de la universitat”. La premissa argumental del llibre parteix de la deformació d'un fet real: el 25 de febrer del 1980, el semiòleg i assagista francès Roland Barthes va ser atropellat per una camioneta poc després de dinar amb François Mitterrand, que en aquells moments aspirava a ser president de la República Francesa, càrrec que ocuparia entre el 1981 i el 1995. “Se'm va acudir transformar aquella mort accidental en assassinat –reconeix–. Tot assassinat implica una investigació, i per això em vaig inventar el comissari Bayard i el seu company d'aventures, el jove Simon Herzog. Aquest estrany tàndem comença a buscar sospitosos i, com passa habitualment, els sospitosos s'han de buscar a l'entorn immediat de Barthes”. El lector és convidat a descobrir –o amb sort, redescobrir– alguns dels intel·lectuals més coneguts de la segona meitat del segle XX: hi ha, entre d'altres, Gilles Deleuze, Louis Althusser, Jacques

Derrida, Umberto Eco i Michel Foucault. També el matrimoni format per Kristeva i Sollers.

Bayard es mira amb suspicàcia la possible reconversió francesa en un país d'esquerres –és fidel al seu president, el conservador Valéry Giscard d'Estaing– i es passeja, desconfiat, per institucions com el Collège de France, on el senyor Foucault dóna classes “d'història dels sistemes de pensament” i adreça paraules com aquestes als assistents a les seves classes: “Quina és la significació, a l'interior d'una concepció de la salvació (és a dir, a l'interior d'una concepció de la il·luminació, d'una concepció de la

**“LA BARREJA DE GÈNERES
ÉS UNA CONDICIÓ
NECESSÀRIA PER A LA
LITERATURA QUE FAIG”**

redempció obtinguda pels homes en ocasió del primer baptisme), quina pot ser la significació de la repetició de la penitència o de la repetició mateixa del pecat”. Aquest és el sentit de l'humor que Laurent Binet gasta al llarg de la novel·la. De vegades fins i tot es permet oferir un enrevessat calidoscopi lingüístic, intercalant frases en anglès i italià i citacions en llatí, al llarg de *soirées* i reunions secretes com les del misteriós Logos Club. “A l'hora d'escriure les escenes de festes,

Roland Barthes, cent anys d'un pensador brillant

◆◆◆◆◆ J.N.

“Tot significa i, per tant, tot és una sorpresa”. Aquesta és una de les frases que condensa sintèticament la trajectòria de Roland Barthes. Nascut el 12 de novembre del 1915 –d'aquí un mes se'n tancarà oficialment el centenari–, Barthes ha sigut un dels grans representants de l'estructuralisme i la semiologia europeus.

La seva trajectòria va arrencar l'any 1953 amb *El grau zero de l'escriptura*, on exposava el naixement d'un nou estil literari que consistia en l'absència d'estil (citava *L'estranger*, d'Albert Camus, com a novel·la inaugural de la tendència). Durant els anys 50 va combinar les estades en països com Romania, Egipte o els Estats Units, on feia de professor, amb les beques al Centre National de la Recherche Scientifique, fet que li obriria la porta de l'École Pratique des Hautes Études. Paral·lelament participaria en revistes acadèmiques com *Communications*, *Critique* i *Tel Quel*. A *Mitologies* (1957) escrivia: “Cada objecte del món pot passar d'una existència tancada i muda a un estat oral, obert a l'apropiació per part de la societat”. Per a Barthes, “un mite és un signe”: darrere els esports, la publicitat, el cotxe o un bistec amb patates s'hi amaga la ideologia de la cultura de masses moderna. El semiòleg dissecava aquests i altres mites en profunditat i amb un estil literari magnètic, fins i tot quan era més acadèmic. Més endavant dedicaria llibres a desxifrar la moda (*El sistema de la moda*, 1967), el Japó (*El imperio de los signos*, 1970) i la Xina (*Diario de mi viaje a China*, 1974).

Entre els seus articles més coneguts hi ha *La mort de l'autor* (1967), on demanava que l'escriptor cedís al lector el lloc privilegiat que ocupava fins llavors: per a Barthes, cada lector reescribia els textos per mitjà de la seva interpretació. “Barthes té un gran rigor intel·lectual i una sensibilitat enorme –diu Laurent Binet–.

Quan el llegeixes t'ho passes realment bé i et permet adonar-te de coses que fins llavors t'havien passat desapercebudes. La seva gran lliçó com a semiòleg és que els objectes no són innocents, darrere la seva fisicitat hi ha multiplicat d'interpretacions”. Barthes també va abordar l'escriptura autobiogràfica a *Roland Barthes por Roland Barthes* (1975) i el pòstum *Diario de duelo*, escrit entre el 1979 i el 1980, després de la mort de la seva mare.

L'amor segons un semiòleg

El llibre més popular en vida de l'autor va ser *Fragments d'un discurs amorós* (1977), que Àtic dels Llibres va publicar en català l'any passat. “És un volum fascinant, perquè representa l'esforç d'un acadèmic, amb tota la seva potència intel·lectual i els seus coneixements de literatura, art, mitologia i psicologia, per explicar, entendre i analitzar de la manera més freda possible l'amor i tots els seus estadis –explica l'editora Claudia Casanova–: la gelosia, l'odi cap a l'altre quan ens decep, la mentida, la pèrdua, el buit, l'espera, l'oblit, l'esclavatge fins i tot... Naturalment, és un fracàs meravellós: per molt que Barthes utilitzi totes les eines de l'anàlisi textual en què era especialista, i vulgui distanciar-se i desestructurar la passió amorosa, el simple fet d'haver-la experimentat, d'haver-la patit, d'haver-la viscut ell mateix –va mantenir relacions ben doloroses–, impossibilita del tot aquesta tasca”. Casanova diu que de l'autor li interessa que sap prescindir de “l'aparell i l'oripell de la universitat per explicar, atreure, seduir i despertar la curiositat dels altres”.

L'any que ve, Àtic dels Llibres publicarà *Mitologies*: “I seguirem amb la resta de la seva obra assagística –promet l'editora–, en la mesura que puguem, perquè les traduccions de Barthes són delicadíssimes, s'han de fer amb molta cura”.

JACQUES PAVLOVSKY / AFP

CRISTINA CALDERER

la meua gran influència ha sigut Bret Easton Ellis –diu–. *La setena funció del llenguatge* és una mixtura barroca. La barreja de gèneres és una condició necessària per a la literatura que faig”. Si *HHhH* (Edicions de 1984, 2011) combinava la reconstrucció del complot per assassinar el cap de la Gestapo Reinhard Heydrich l'any 1942 amb la recerca que havia fet l'autor, aquí el còctel inclou humor, intriga, aventures i metaliteratura. “No sé si podem parlar de novel·la postmoderna, perquè no sabia dir exactament en què consisteix –admet–, però sí que he pretès ser modern, si entenem per modern el fet que una novel·la s'ha d'interrogar sobre el seu propi funcionament”.

LA NOVA NOVEL·LA DE LAURENT BINET COMBINA HUMOR, INTRIGA I AVENTURES I SERÀ PUBLICADA EN 25 LLENGÜES

Una funció manipuladora

El motiu de l'assassinat de Roland Barthes té a veure amb el títol del llibre. “El lingüista rus Roman Jakobson va ser un dels pares del moviment estructuralista –recorda–. Va sintetitzar el procés de comunicació: parlava de l'emissor, el receptor, el missatge, el context, el canal i el codi. A partir d'aquests elements va deduir les funcions del llenguatge”. Jakobson va delimitar-ne sis, de funcions, però la persecució de Barthes a la novel·la té a veure amb la setena. “Després de Jakobson hi ha hagut més filòsofs del llenguatge com ara John L. Austin i John Searle que han parlat d'una setena funció performativa del llenguatge –recorda–. Aquesta funció té a veure

re amb la idea que dir implica actuar, en determinades situacions. Quan diem: «Jo us declaro marit i muller», la paraula implica un canvi. Passa el mateix quan, en una sala on hi ha la finestra oberta, algú diu: «Aquí dins se sent massa soroll», i aconsegueix que un dels presents s'aixequi i la tanqui. La setena funció del llenguatge és un primer estadi de manipulació”.

La trama de la novel·la alterna diversos plans narratius: hi ha la investigació del comissari Bayard, però també la descripció de l'esbojarrat *milieu* intel·lectual francès i els preparatius de la campanya electoral de François Mitterrand. “La lluita pel control del llenguatge és més ferotge que mai –comenta Binet–. Fapocllègia un text d'Umberto Eco, *Guerrilla semiològica* [inclòs a *La estrategia de la ilusión*, 1987], on ja tenia una intuïció de Twitter. En aquell article deia que hi havia un combat per la validesa de les fonts i que calia estudiar millor la recepció i la interpretació. Ara mateix vivim en un món molt confús, amb molt de soroll de fons, però internet i les xarxes socials han desplaçat les posicions dominants”. Fins que va publicar *HHhH*, Binet era professor de secundària a Seine-Saint-Denis. La seva primera novel·la, *Forces et faiblesses de nos muqueuses* (2000), estava inspirada pel surrealisme. *La setena funció del llenguatge*, que va “sorprendre els lectors”, potser no és tant un canvi radical en la seva trajectòria com un retorn als orígens.